

**Решение № 205 от 06.12.2024 г. по т. д. № 2167 / 2022 г.
на Върховен касационен съд, 1-во тър. отделение**

Чл. 172 ГПК

Чл. 290 ГПК

Чл. 290, ал. 2 ГПК

Чл. 293, ал. 2 ГПК

Чл. 293, ал. 3 ГПК

Чл. 13 ЗЗД

Чл. 14 ЗЗД

Чл. 326, ал. 2 ТЗ

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, Търговска колегия, Първо отделение в публично заседание на осми април две хиляди двадесет и четвърта година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ТОТКА КАЛЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ: ВЕРОНИКА НИКОЛОВА

МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА

при секретаря ВАЛЕРИЯ МЕТОДИЕВА, като изслуша докладваното от съдия Желева т. д. № 2167 по описа за 2022 г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на „Р. БМ“ ЕООД, [населено място] срещу решение № 350 от 27.05.2022 г. по в. т. д. № 2231/2020 г. на Софийски апелативен съд, ТО, 3 състав, с което е потвърдено решение № 1042 от 2.03.2020 г. по т. д. № 94/2019 г. на Благоевградския окръжен съд, с което са отхвърлени предявените като частични от касатора срещу ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д. К.“, [населено място] обективно съединени искиове с правно основание чл. 266, ал. 1 ЗЗД за сумата от 25 500 лв., представляваща част от дължимата главница в общ размер на 130 067, 32 лв. по договор за изработка на хотелско обзавеждане, ведно със законната лихва върху нея от предявяването на иска до окончателното ѝ изплащане, и с правно основание чл. 86, ал. 1 ЗЗД за сумата от 1500 лв., претендирана като част от законната лихва за забава върху сумата на главницата в общ размер на 19 800 лв., дължима за периода от 17.10.2017 г. до 17.04.2019 г.

В касационната жалба се поддържа, че обжалваното решение е неправилно поради нарушения на материалния закон и съществени нарушения на съдопроизводствените правила. Касаторът оспорва извода на въззивния съд, че между страните по делото не е сключен договор за изработка на мебели поради липса на съгласие по отношение на съществен елемент от него, а именно възнаграждение за изработка на поръчаните мебели. Излага доводи за наличието на оферта от 7.11.2014 г., съдържаща съгласуваните между страните параметри на договора за изработка – единичните цени и спецификациите на мебелите, които е следвало да бъдат изработени от ищеца по делото, която е получена от възложителя и няма данни да е отхвърлена от него. В жалбата се сочи, че дори и договорът да не се счете сключен съгласно офертата на изпълнителя ищец по делото, то той не възразява условията на договора да се приемат за определени в офертата от 11.11.2014 г. на ответника възложител по договора. Касаторът поддържа, че с оглед становищата на страните и данните по делото договорът за изработка е сключен, като спорен е единствено въпросът за дължимото по договора възнаграждение. В този смисъл счита изводите на решаващия състав за изградени, без да бъдат съобразени становищата на страните по делото, като твърди, че същите не се подкрепят от събраните по делото доказателства и противоречат на материалния закон. Касационният жалбоподател релевира

оплаквания, че съдът не се е произнесъл по въведените твърдения за цялостно изпълнение на договора от страна на ищеца и по направените от ответника възложител възражения за неточно изпълнение на договора и за недължимост на възнаграждението, тъй като извършената работа не е приета от последния. Моли обжалваното решение да бъде отменено.

Ответницата по касация Д. М. К., действаща като ЕТ „Фешън Топ Модълс – Д. К.“, е депозирала отговор на касационната жалба, в който изразява становище за неоснователност на жалбата. Поддържа, че не е приела предварителната оферта от 7.11.2014 г., изготвена от ищеца. Счита за правилен извода на въззивния съд, че между страните не е постигнато съгласие относно съществен елемент на твърдения договор за изработка- размера на дължимото от възложителя възнаграждение, поради което искът за неговото заплащане не може да бъде уважен.

С определение № 51 от 10.01.2024 г. касационното обжалване на въззивното решение е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК по значимия за изхода на делото въпрос относно сключването на договор за изработка между търговци при липса на съгласие относно дължимото възнаграждение.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на Първо отделение, след преценка на данните по делото и заявените касационни основания, съобразно правомощията си по чл. 290, ал. 2 ГПК приема следното:

За да постанови обжалваното решение, въззивният съд е приел, че между страните по делото е безспорно, а това се установява и от събраните доказателства, че на 7.11.2014 г. „Р. БМ“ ЕООД е изпратило на ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д. К.“ чрез пълномощника Методи К. по електронен път предварителна оферта за цялостно обзавеждане на хотелски комплекс „Рилец“ в н. м. „Рилски манастир“, [община], в която е посочено, че е изготвена по предварително съгласувани размери, модели и конструкции, като са отразени отделните видове мебели за обзавеждане на хотелските стаи, които оферентът е предложил да изработи, техните размери, материал, брой на изделията от всеки вид, единичната и общата им цена и според тази оферта общата стойност на мебелите с включени ДДС, транспорт и монтаж и на вратите възлиза на 235 108 лв.

Воззивният съд е обсъдил и приетото по делото електронно писмо от 12.11.2014 г., с което ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д. К.“ е изпратил на изпълнителя „Р. БМ“ ЕООД т. нар. „съгласувана оферта“, определена и като „проектодоговор“, според която стойността на мебелите с ДДС, транспорт и монтаж възлиза на 112 550 лв., а на вратите - 47 684 лв., или общо 160 234 лв., като половината от тази сума е платима авансово, а останалите 50 % - след монтажа на изделията. Изтъкнал е, че според офертата на възложителя срокът за изпълнение е 45 дни, като е констатирал съвпадане на обсъдените оферти по отношение на срока за изпълнение – 45 дни и на задължението за авансово заплащане на половината от сумата на възнаграждението.

В обжалваното решение е констатирано, че по делото са представени 8 бр. фактури, издадени от „Р. БМ“ ЕООД и подписани само от негов представител, в които като длъжник е посочен ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д. К.“, а като основание за възникване на посочените във фактурите парични задължения - „аванс за изработка на хотелско обзавеждане“. Съдът е установил, че съобразно представените 7 бр. платежни нареждания от физическото лице, действащо като търговец, в полза на „Р. БМ“ ЕООД през периода от 14.11.2014 г. до 2.10.2015 г. по банков път са извършени плащания в общ размер от 59 000 лв. Въз основа на заключението на назначената в първоинстанционно производство съдебно-счетоводна експертиза, решаващият състав е приел, че през периода от 14.11.2014 г. до 2.10.2015 г. от ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д.

К." към „Р. БМ“ ЕООД са извършени плащания в размер на 71 200 лв., които са осчетоводени като авансови.

В решението са възпроизведени показанията на свидетеля Методи К. баща на Д. К. и пълномощник на действащата като едноличния търговец К., че преговорите с „Р. БМ“ ЕООД за сключване на договор за възлагане изработването на хотелското мебелно оборудване са започнали през м. септември на 2014 г., като първоначалната оферта, изпратена по електронен път, е била направена от управителя на дружеството изпълнител, но не е била приета тъй като предложените с нея цени са били твърде високи; на среща с управителя на „Р. БМ“ ЕООД, проведена през м. октомври същата година, е било постигнато неформално съгласие за понижаване на цените и е било уговорено, съобразно това, едноличният търговец да изготви окончателна оферта, въз основа на която да започне изпълнението на работите, като уговорката е била изпълнението да започне след като възложителят заплати 50 % от стойността на приетата оферта, а разликата да бъде заплатена при приемане на изработеното с приемателно-предавателен протокол. В решението е посочено, че според свидетеля З. Г., работещ при ответния търговец като инвеститорски контрол, контрол по строителството и ремонта на хотелски комплекс „Рилец“, преговорите между страните са били водени дълго време, както и че са му известни три разменени между тях оферти - две предварителни и една окончателна, като последната е от края на 2014 г. и въз основа на нея са били извършвани работите в хотела.

При така установените по делото факти въззивният съд е приел, че между страните по делото са били водени преговори за сключване на неформален договор за изработка на част от обзавеждането на хотел „Рилец“ - врати на стаите и вътрешно обзавеждане (мебелировка: легла, нощни шкафчета, гардероби, бюра, маси, съгласно обзаведени мострени стаи № 108, № 413 и № 416), като спорен между тях е въпросът за размера на уговореното за изпълнението на работите възнаграждение. Изразил е становище, че доколкото договорът за изработка е неформален, този договор може да бъде сключен и чрез механизма на предложение и приемане, регламентиран в чл. 13 и чл. 14 ЗЗД, който страните твърдят за осъществен. Съставът на апелативния съд е направил извод, че по делото липсват доказателства за изрично приемане на т. нар. „предварителна оферта“, на която се позовава ищецът, като е посочил, че едноличният търговец страна по делото не оспорва получаването на офертата на изпълнителя от 7.11.2014 г., но твърди, че не я е приел, като на среща страните са постигнали съгласие по т. нар. „окончателна оферта“ от 11.11.2014 г., представена с отговора на исковата молба. В обжалвания акт е изтъкнато, че тезата на ответника за съгласие на изпълнителя с насрещната оферта на възложителя се подкрепя от съвпадащите показания на свидетелите К. и Г., но като е отчел възможната им заинтересованост и е приложил чл. 172 ГПК, решаващият състав е извършил преценка на показанията им с оглед на всички други данни по делото и е приел, че по делото липсват доказателства, кореспондиращи с възпроизведеното от тези свидетели. По изложените съображения съдът е намерил, че между страните не е налице договор за изработка, тъй като фактическият състав на сключването му не е завършен, доколкото страните не са постигнали съгласие относно негов съществен елемент - размера на дължимото от възложителя възнаграждение, поради което не може да бъде ангажирана договорната отговорност на ответника за заплащане на възнаграждение.

По правния въпрос, по който е било допуснато касационното обжалване, е формирана практика на ВКС с постановените по реда на чл. 290 ГПК решение № 59 от 10.09.2010 г. по т. д. № 511/2009 г., II т. о. и решение № 36 от 30.03.2011 г. по гр. д. № 384/2009 г., IV г.о. В тях се приема, че търговското качество на страните по договор за изработка обуславя търговския характер на сделката. Обстоятелството, че по силата на преpraщащата норма на чл. 286 ТЗ тази търговска сделка се регламентира от

разпоредбите на ЗЗД не означава, че същата е изцяло изключена от режима на Търговския закон. Освен общите разпоредби към търговските сделки по аналогия на закона по отношение на нея следва да намерят приложение част от нормите, регулиращи търговската продажба и в частност разпоредбата на чл. 326, ал. 2 ТЗ. Според законовата презумпция, установена в нея, ако цената не е определена и не е уговорено как ще бъде определена се смята, че страните са се съгласили с цената, която обикновено се плаща по време на сключване на продажбата за същия вид стоки при подобни обстоятелства. Следователно, договорът за търговска продажба е валиден и без страните да са договорили цена, за разлика от обичайния договор за продажба по ЗЗД, по който цената трябва да е определена или поне определяема, защото в противен случай нетърговската продажба би била нищожна. Липсата на съгласие на страните по нетърговския договор за изработка също влече нищожност, която по аналогия на чл. 326, ал. 2 ТЗ следва да се счита за преодоляна чрез прилагане на установената в нея презумпция. Дадено е разрешението, че по аналогия на закона разпоредбата на чл. 326, ал. 2 ТЗ следва да намери приложение и при договора за изработка, когато той е сключен под режима на Търговския закон.

По същество на касационната жалба:

При така приетия в практиката на ВКС отговор на правния въпрос, който напълно се споделя от настоящия състав, подадената от касатора ищца касационна жалба е основателна.

Приетото от състава на Софийски апелативен съд, че между страните по делото няма спор, че са водили преговори за сключване на неформален договор за изработка на част от обзавеждането на хотел „Рилец“ - врати на стаите и вътрешно обзавеждане (мебелировка): легла, нощни шкафчета, гардероби, бюра, маси, съгласно обзаведени мострени стаи № 108, № 413 и № 416, както и че спорни между тях са въпросите за размера на уговореното за изпълнението на работите възнаграждение, за обема на изпълнението и за съответствието на изработеното с уговореното между тях в качествено отношение съответства на процесуалните действия на страните. Позоваването на ищца е на изготвена от него оферта от 7.11.2014 г., за която се твърди, че е приета от възложителя ответник по делото на 12.11.2014 г. Ответницата - физическо лице, действащо като едноличен търговец, е поддържала възражения, че в качеството на възложител не е приела предварителната оферта от 7.11.2014 г. на изпълнителя, като в отговор на предложението е изготвила окончателна оферта от 11.11.2014 г., след приемане на която от страна на изпълнителя между страните е сключен договор за изработка при цени и условия съгласно окончателната оферта.

Като съответстващ на събраните по делото доказателства и изграден при спазване на процесуалните правила следва да бъде споделен изводът на въззивния съд, че не се установява между страните по делото да е постигнато съгласие относно дължимото възнаграждение за изработването от страна на ищца на част от вътрешното обзавеждане на хотел „Рилец“. По делото е установено, че изготвената от изпълнителя „Р. БМ“ ЕООД т. нар. „предварителна оферта“ от 7.11.2014 г., според която стойността на мебелите и вратите възлиза общо на 235 108 лв. с ДДС, включваща възнаграждението за изработването, транспорта и монтажа, със срок за изпълнение от 45 дни и при задължение за авансово заплащане на 50 % от него, а на разликата - след изпълнение на монтажа, е изпратена на пълномощника на едноличния търговец Методи К. на същата дата и е получена от него. Правилен е изводът на решаващия състав на апелативния съд, че тази оферта не е приета от ответния търговец като възложител с оглед липсата на доказателства за изричното ѝ приемане и данните за съставена от възложителя т. нар. „окончателна оферта“, според която общата стойност на мебелите с ДДС, транспорт и монтаж възлиза на 112 550 лв., а на вратите – 47 648 лв., или общо 160 234 лв., като половината от тази сума е

платима авансово, а останалите 50 % - след монтажа на изделията при посочен срок за изпълнение от 45 дни. Така установеното изключва извод че страните са сключили договор за изработка при условията на чл. 13 и чл. 14 ЗЗД, като ответникът възложител е приел предложението на изпълнителя, а именно „предварителната оферта“ от 7.11.2014 г. Липсва обаче постигане и на твърдяното от ответника общо съгласие на страните изработката на обзавеждането на хотел „Рилец“ да се осъществи от ищеца изпълнител срещу посоченото в офертата от 11.11.2014 г. възнаграждение. Решаваният състав на въззивния съд е спазил процесуалното правило на чл. 172 ГПК, като е отчел възможната заинтересованост на свидетелите К. – баща на ответницата Д. К. и пълномощник на едноличния търговец и Г., нает от К. за осъществяване на инвеститорски контрол при изпълнение на работите по обзавеждането на хотела и ги е преценявал с оглед всички данни по делото. В тази връзка правилно е съобразена липсата на други доказателства по делото, които да подкрепят заявеното от свидетелите, че страните са се съгласили с цените по окончателната оферта и работите в хотела са осъществявани въз основа на нея, и тезата на ответника за съгласие на страните с възнаграждението по изготвената на 11.11.2014 г. оферта на възложителя ответник по исковете.

Неоснователни са и касационните доводи, че при формирането на изводите на съда не са оценени извършените от възложителя авансови плащания и данните за осчетоводяването на издадените във връзка с тях фактури. Съдът е разглеждал посочените действия в контекста на изследвания въпрос за сключването на договора за изработка и за постигнатото съгласие относно дължимото по договора възнаграждение, като е приел, че те не установяват мълчаливо приемане с конклюдентни действия както на офертата от 11.11.2014 г./на възложителя/, така и на тази от 7.11.2014 г./на изпълнителя/. Напълно кореспондират със съдържанието на фактурите и заключението на съдебно-счетоводната експертиза изложените съображения на въззивния съд, че фактурите не препращат към конкретна оферта, не сочат общата сума на задължението и са осчетоводени като авансови плащания при страните при липса на отразяване да са свързани с приетите по делото оферти.

Основателно обаче е оплакването на касатора, че при съобразяване на депозирания от ответника отговор на исквата молба и процесуалното му поведение в хода на процеса спорен между страните не е бил въпросът относно наличието, валидността и вида на сключения между страните в качеството им на търговци във връзка с упражняването от тях занятие неформален договор за изработка на част от обзавеждането на хотел „Рилец“ - врати на стаите и вътрешно обзавеждане (мебелировка): легла, нощни шкафчета, гардероби, бюра, маси, съгласно обзаведени мострени стаи № 108, № 413 и № 416, а само въпросите относно размера на уговореното за изпълнението на работите възнаграждение, обема на изпълнението и за съответствието на изработеното с уговореното в качествено отношение. С оглед изложеното и приетия отговор на правния въпрос, по който е допуснато касационно обжалване, изводът на въззивния съд, че при направено оспорване на количеството и качеството на престираното от изпълнителя и липсата на доказателства за договорен между възложителя и изпълнителя размер на дължимото възнаграждение, не е налице сключен договор за изработка, независимо от постигнатото между търговците съгласие по отношение възложената за изпълнение работа, е незаконосъобразен. За определяне на дължимото възнаграждение за възложената работа по реда на чл. 326, ал. 2 ТЗ, намиращ приложение по аналогия за договора за изработка, сключен между търговци във връзка с упражняването от тях занятие, е необходимо да бъде допусната съдебно-техническа експертиза, която да даде заключение относно възнаграждението, което обикновено се е заплащало към момента на сключване на договора – 2014 г. за същите видове работи при подобни обстоятелства.

По изложените съображения настоящият състав намира, че са налице касационните основания по чл. 281, т. 3 ГПК във вр. с чл. 293, ал. 2 ГПК и обжалваното въззивно решение следва да бъде отменено. След отмяната на въззивното решение на основание чл. 293, ал. 3 ГПК делото следва да бъде върнато за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд. За разрешаването на спора съдът трябва да назначи съдебно-техническа експертиза с посочената по-горе задача. Произнасянето на въззивния съд относно спорното материално право по главния иск следва да се осъществи след обсъждане на надлежно релевираните от ответника възражения за несъответствие на изработеното от ищеца на уговореното между страните в количествено и качествено отношение.

При новото разглеждане на делото въззивният съд следва да се произнесе съгласно чл. 294, ал. 2 ГПК и по разноските за водене на делото във ВКС.

Мотивиран от горното, Върховен касационен съд, Търговска колегия, състав на Първо отделение

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ решение № 350 от 27.05.2022 г. по в. т. д. № 2231/2020 г. на Софийски апелативен съд, ТО, 3 състав.

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от друг състав на Софийски апелативен съд.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.